

УДК 343.13

Юрій Володимирович ПЕДОС,

*ад'юнкта відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ЕКСПЕРТ ЯК УЧАСНИК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Розвиток відносин та різні перетворення, що відбуваються на сучасному етапі у сфері економіки, політики та законотворчої діяльності, характеризуються динамічними змінами рівня злочинності, криміналізацією різних сфер суспільного життя та впровадженням загальноєвропейських цінностей. Ці метаморфози та орієнтири в державі відбуваються з метою побудови правової країни та забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини у всіх сферах діяльності. Кримінальний процес є складною та багаторівневою діяльністю сукупності фізичних, юридичних, службових та посадових осіб, органів, підрозділів, відомств та організацій визначених законом як учасники кримінального провадження, які здійснюють різноманітні кримінальні процесуальні функції, наділені відповідними правами та обов'язками, а також вступають між собою у процесуальні правовідносини.

Так, у переліку учасників кримінального провадження, що надає нам законодавець у п. 25 ст.3 КПК України, є експерт, статус якого встановлено ст.ст. 69 та 70 § 5 «Інші учасники кримінального провадження» Глави 3 «Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження» КПК України. Крім того, поняття та повноваження експерта регламентовані положеннями Закону України «Про судову експертизу», Постановами Кабінету Міністрів щодо окремих видів діяльності, зокрема, оцінки, тощо [1, 2, 3].

Разом з цим, реалії сьогодення вказують нам на те, що законодавче закріплення основних вимог, положень, правил та особливостей участі експерта у кримінальному провадженні потребує визначення основних напрямів його реалізації у правозастосовчій діяльності [4]. Крім того, перед фахівцями у сфері кримінального судочинства стоїть ряд практичних та теоретичних проблемних питань, що потребують теоретичного усвідомлення та ґрунтового аналізу. Зокрема, до таких питань відноситься визначення процесуального статусу експерта: поняття та його місце в системі учасників кримінального провадження та суб'єктів судовоекспертної

діяльності, процесуальні гарантії прав експерта в кримінальному провадженні та форми його участі в цьому процесі, правова природа, зміст висновку та показань експерта, а також дослідження та використання міжнародного досвіду щодо участі експерта у кримінальному процесі.

Положення КПК України визначають експерта як особу, що володіє спеціальними знаннями у різних сферах, має повноваження на проведення експертизи згідно Закону України «Про судову експертизу», що полягає у дослідженні процесів, явищ, предметів та об'єктів, що містять відомості щодо кримінального правопорушення, за результатами якого складає та підписує особисто висновок, що є процесуальним джерелом доказів кримінального провадження.

Відповідно до ст. 10 Закону України «Про судову експертизу» судовими експертами можуть бути фахівці, що мають спеціальні знання для надання висновку з досліджуваного питання, мають відповідну освіту, пройшли необхідну теоретичну та практичну підготовку в державних спеціалізованих установах Міністерства юстиції України, отримали, у порядку визначеному Законом України «Про судову експертизу», кваліфікацію судового експерта з певної спільності.

З огляду на законодавчо закріплені положення, видається можливим виокремити деякі критерії визначення експерта як учасника кримінального провадження, а саме: якими знаннями та підготовкою повинна володіти ця особа (спеціальність, спеціалізація, кваліфікація, досвід, освітньо-кваліфікаційний рівень), приналежність експерта до спеціалізованих судово-експертних установ, їх атестація та включення до Державного реєстру атестованих судових експертів; порядок залучення до кримінального провадження (за зверненням, дорученням, тощо), обов'язковість повного, об'єктивного дослідження та надання обґрунтованого письмового висновку у встановлені форми, а також відповідальність, визначена законом.

Вцілому, залучення та використання спеціальних знань експерта у вигляді висновку, який є процесуальним джерелом доказів у кримінальному провадженні, суттєво впливає на процес збирання, перевірки та оцінки доказів, що здійснюється сторонами кримінального провадження. В першу чергу, участь експерта у кримінальному судочинстві має значення для швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування та судового розгляду. Одже, з метою забезпечення виконання завдань кримінального

процесу, необхідним є подальше дослідження визначених нами проблемних питань. Тому, пропоную учасникам наукового заходу взяти участь в їх обговоренні.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. №4651-VI. Сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print#n5091>.

2. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 28, ст.232) Сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

3. Про проведення експертизи цінності документів: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. №1004. Сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1004-2007-%D0%BF#Text>

4. Дудич А. В. Експерт як учасник кримінального провадження. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова дія.

УДК 343.8

Володимир Володимирович ПИВОВАРОВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач відділу дослідження проблем

кримінально-виконавчого права

Науково-дослідного інституту вивчення проблем

злочинності імені академіка В. В. Сташиса

Національної академії правових наук України;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3754-8099>

СТИСЛИЙ ОГЛЯД РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ: ШЛЯХ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Слід констатувати, що на сьогодні пенітенціарна система України перебуває у майже катастрофічному стані. Структурні проблеми, які існують в цій системі тривалий час, наразі призвели до її фактичного колапсу. Система,колись оптимізована під радянську